Самапомач

Беларуская Коопэратыўна Гаспадарчая Часопісь

Год II. | Вільня, Ліпень - Жнівень 1933 г. | № 9-10.

Хай злыдні над намі,
скрыгочуць зубамі
Любі сваю ніву, свой
край,
І, колькі ёсьць сілы,
да самай магілы
Ары, барануй,
засявай!..

ЯНКА КУПАЛА.

Усе вялікія падзеі народаў і ўсе цывілізацыі былі створаныя дабравольнымі стараньнямі аб'яднаных людзей... самапомачу.

Джордж РЭССЭЛЬ.
(Ірляндзец).

ЗЬМЕСТ № 7-8 (10-11).

BIEŁARUSKAJA ABECEDA.

Беларуская абэцэда.

A, a — А, а.	H, h — Г, г.	Ł ł, — Л, л.	S, š — Ш, ш.
B, b — Б, б.	Ch, ch — Х, х.	M, m — М, м.	T, t — Т, т.
C, c — Ц, ц.	I, i — І, і.	N, n — Н, н.	U, u — У у.
Ć, ć — ЦЬ, ць.	J, j — Й, й.	Ń, ń — НЬ, нь.	Ŭ, ŭ — Ў, ў.
Č, č — Ч, ч.	Ja, ja — Я, я.	O, o — О, о.	V, v — В, в.
D, d, — Д, д.	Je, je — Е, е.	P, p — П, п.	Y, y — Ы, ы.
E, e — Э, э.	Ju, ju — Ю, ю	R, r — Р, р.	Z, z — З, з.
F, f — Ф, ф.	K, k — К, к	S, s — С, с	Ž, ž — Ж, ж.
G, g — Г, г.	L, l — ЛЬ, ль.	Ś, ś — СЬ, сь.	Ź ź — ЗЬ, зь.

UVAHA: Pry niedaručeńni vypisanaj hazety z pošty treba zaraz-ža žadać vyjaśnieńnia na tej-ža pošcie. I tolki ŭ razie, kali b heta nie pamahło, treba zaraz-ža ab usioj spravie napisać u administracyju „Samapomačy“. Padać pry hetym treba: kali (dakładna padać datu), čamu na jakoj pošcie i jakoha numaru časopisi nia možna było atrymać. Biaz hetycch danych zamienny numar „Samapomačy“ vysyłacca **nia budzie**.

Administracyja „Samapomačy“.

Samapomač

BIEŁARUSKAJA
KOOPERATYŬNA - HASPADARČAJA
ČASOPIŚ.

Самапомач

Adres:
VILNIA (Wilno), Połackaja vul. 4—10.

Hod II. | Vilnia, Lipień-Žnivień 1933 h. | Nr. 9-10(12-13).

NIE ZĄ RAZ VILNIU ZBUDAVALI!

Adnej z adznakaŭ hramadzkaj śpiełaści čałavieka — i hramadzianstva — jość jahonaja v y t r y m a n a ś ć. Vytrymany čałaviek nie asudzić inšaha čałavieka, abo niejkaje źjavišča, napierad jaho nie paznaŭšy; nia ličyć na čužuju dla siabie pomač bolš, čym sam bližniamu pamahaje; viedaje, što vialikija spravy takimi nie paŭstajuć, ale raźvivajucca z małoha zdarovaha zarodka *pry vytryvałaj pracy z vieraj u ŭdaču.*

Hetaha apošniaha, h. zn. vytryvałaj pracy i viery ŭ udaču vielmi časta nie chapaje našamu biełaruskamu hramadzianstvu i tamu ŭ nas hetak ciažka pryjmajucca roznyja, u hruncie rečy najlepšyja pačynańni. Tut taksama najčaściej lažyć pryčyna, čamu tak byccam pa hrudzie ŭ sanioch idzie ŭ nas sprava zasnoŭvańnia i ŭtrymyvańnia svaich kooperatyvaŭ, choć dahetul usie zhodny ŭ tym, što kooperacyja nam hetak vielmi patrebna. Jość tut, praŭda, i pryčyny inšyja, mo' navat bolšyja, pryčyny pasiaredniaha i biespasiaredniaha ŭpłyvu čužoj nam i varožaj palityki. Ale ab hetym tut nie havoram, tut majem na ŭviecie pryčyny tak-by nazvać našy psychična-moralnyja, što ŭ nas samych majuć svoj pačatak i na našu-ž škodu dziejuć.

Zasnoŭvańnie takoj ci inšaj kooperatyvy dziejecca ŭ nas zvyčajna pad upłyvam namovy, a jašče čaściej — „pierasolenych" abiacanak ab karyściach. Nia dziva tady, što ŭ paniaćci zvyčajnaha novanaviernienaha „kooperatysta" što jak što astajecca ŭ pamiaci, ale paniaćcie i žadańnie hetaj karyści — u volnaj fantazii jšče pavialičanaj—napeŭna ŭsio pieravyšaje. I kali pašla hetaha karyść hetkaja z a r a z - ž a nie dastaŭlajecca, tady... biada, tady „kooperacyja ničoha nia varta", tady „kooperatary heta ašukancy".

Ci-ž heta tak?

Nie, dvojčy nie! I heta z nastupnych pryčyn:

Kooperacyja jość tavarystvam, suviaźziu ludziej dabravolnych, jakija musiać pradusim viedać, što: 1. kali niečaha ad kooperacyi žadać, to treba viedać — što i pry jakich umovach jana moža dać i 2. „nie tady sabak karmić, jak iści na palavańnie". Najlepšaje siaŭbovaje ziernie, pasiejenaje ŭ kamianistuju ci zamokšuju hlebu, abo rasovaja skacina zapiortaja na našy dzikija paśbiščy pryniasie nie karyść ale peŭnuju stratu — prapadzie. I ci-ž chto, pry zdarovym rozumie budučy, budzie ŭ hetym vypadku vinavacić u stracie henu adbornuju siaŭbu, ci rasovuju skacinu? Chiba-ž nie, bo vinavat tut sam toj haspadar, što staviŭ tolki vymahańni, a sam nie pakłapaciŭsia, ci nia moh adpaviedna vybrać, vyrabić i vyhnaić pola, padšukać adpaviednaj pašy, biez jakich vykarystańnie jak siaŭby, tak i rasovaj skaciny prosta niemahčymaje. Taksama i z kooperacyjaj: i jana dašć karyść, ale tady tolki, kali trapić na vyrablenuju hlebu ludzkich duš, kali ludzi, što kala jaje hurtujucca, *družna, z vieraj i rašuča* da namiečanaj mety iduć. Heta raz. A druhoje — kooperacyja nia jość ani dabradziejnaściu, ani tymbolš daraznaj pomaččų, što dzieić voś-voś, byccam pryłožanaja čaradziejskaja rozačka. I tut voś mieścicca najbolšy badaj sakret samoj kooperacyi, a razam i pamyłka tych, chto hetu kooperacyju razumieje byccam niejkuju lekarskuju kliniku, ci susim „skoruju pomač", kudy čałaviek idzie tady, kali jon chvory i spadziajecca tam pomačy, lekaŭ zaraz-ža, „na pačakańni". Voś ža chto-b hetak razumieŭ kooperacyju, toj jaje susim nie razumieŭ-by. I heta z taje prostaje choć by pryčyny, što kooperacyja hurtuje ludziej nie ad vypadku da vypadku, a znača samych tolki chvorych, ci kalek, ale ŭsich i stała. Tamu inšymi jana kirujecca i zakonami, najvažniejšym z katorych jość toj, što čałaviek musić iści ŭ kooperatyvu pamahčymaści pokul jašče zdarovy, jak zdarorovym napryklad idzie čałaviek strachavacca ad niaščaścia.

Tolki tady, kali ludzi navučacca hladzieć upierad vačmi svajho rozumu, svaje dušy, kali zrazumiejuć, što darma i z ničoha ništo nia rodzicca, a vyrastaje pavoli z drobnaha, ale zdarovaha ziarniaci, što najbolšyja budynki składajucca z tysiačaŭ i tysiačaŭ ciarpliva i pracoŭna złožanych cahlinak, tady tolki možnu budzie rachavać na pravilny rost kooperatyvaŭ. Tymčasam ža treba ŭparta, u doždž i ŭ niepahodu pachać zadzirvaniełaje pole ducha, u maroz i śpiakotu znasić cehłu — źbirać i pierakonyvać ludziej što nikomu nie patrebna ichnaje hora i biada, ale nichto i nie zabaviazany tvaryć im dabrabytu, što kožny kaval svajho ščaścia, što niama rečaŭ nieasiahalnych, niemahčymych, choć kožny pačatak ciažki. Ništo adrazu vialikim nie pačynałasia, ale vyrastała z pracy i c i a r p l i v a ś c i i takija tolki rečy majuć tryvałkuju vartaść.

Ziernie kooperatyŭnaje maje ŭsie zadatki uradzić płod zdarovy i vialiki. Treba tolki jaho ciarpliva dahladać, niaŭdačami nie adstrašyvacca, bo „i Vilniu nie za raz zbudavali".

Adhałosak „Dnia Kooperacyi".

Mižnarodny Kooperatyŭny Sajuz, aprača svajej adozvy, jakaja była źmieščana ŭ apošnim numary (5—6) „Samapomačy", vydanaj z pryčyny „Dnia Kooperacyi", vydaŭ jašče prajekt rezalucyi, jakuju prapanavaŭ dla ŭsich nacyjanalnych Sajuzaŭ kooperacyi. U hetym prajekcie rezalucyi miž inšym havorycca:

„My vitajem ščyra i pabracku ŭsich kooperataraŭ śvietu, jakija siahońnia, adušaŭlonyja supolnym idealam, pad viasiołkavym (radužnym) siamikalornym ściaham prapaviedvajuć pieramohu kooperatyŭnaj dumki i postup cyvilizacyi;

My jšče raz dajom vyraz našaj ćviordaj rašučaści, z jakoj budziem adstajvać d a b r a v o l n y i n i e z a l e ž n y charaktar kooperatyŭnaha ruchu, dzie heta ni było-b, dy barocca za absolutnuju jahonuju svabodu ŭ pracy i samaŭpravie;

Vykazvajem svaju vieru, što systema haspadarčaha supracoŭnictva, jakuju my pravodzim, heta adziny realny šlach da padarvańnia ŭva ŭsim śviecie pryvatnych pradpryjemstvaŭ, što pracujuć dla zysku;

My bačym u budučyni pieramohu sarhanizavanych spažyŭcoŭ nad biazlikimi praciŭnikami...;

Zaklikajem kooperataraŭ usiaho śvietu abjadnacca ŭ solidarnaj, silnaj i ahulnaj manifestacyi na karyść miru, svabody i spraviadlivaści, jak adzina—zdarovych padvalin dziela razbudovy praŭdzivaj cyvilizacyi".

Ukrainskaja kooperatyŭnaja presa („Кооперативна Республика" № 7—8) źmiaščajučy hety hołas Mižn. Koop. Sajuzu, dadaje da jaho dźvie svaje papraŭki:

„P i e r š a j e: Kooperacyja hurtuje i abaraniaje nia tolki spažyŭcoŭ, ale i milijony pracoŭnych vytvorcaŭ, abaraniajučy ichnyja pracoŭnyja zarabotki, a nie kapitalistyčnyja zyski. Ci doŭha jšče budzie ŭ Mižnar. Koop. Śviecie pakutavać adnastarońniaje spažyvieckaje nastaŭleńnie?

„D r u h o j e: Kooperataram niedziaržaŭnych nacyjanalnaściaŭ niezačym stanavicca apostałami m i r u za ŭsiakuju canu. Bo mir — aznačaje stabilizacyju nie adnaje kryŭdy, kali hetyja kryŭdy nia buduć napraŭleny mirnym šlacham".

Sapraŭdy tak!

Red.

Ci Vy što robiecie dla haspadarčaha adradžeńnia biełaruskaha narodu?

Čytajcie, pašyrajcie adzinuju biełaruskuju kooperatyŭna-haspadarčuju časopiś „Samapomač" i źbirajcie na jaje padpisku!

Коопэрацыя здароўя.

Здароўе для чалавека гэта скарб яго-нага жыцьця. Прызнае гэта бадай кожны і як-жа аднак супярэчна з гэтым жыцьцёвая рэчаістасьць! Бо гдзе-ж болей правіненьняў, як прад элемэнтарнымі вымогамі гыгіены, якая вучыць, як жыць, каб быць здаровым?! Поўна гэтых правіненьняў як на „вярхох," дзе ўсё-ж ёсьць сякая-такая магчымасьць карыстаць з здабычаў мэдычных навук; яшчэ больш гэтых правіненьняў на „нізох", у гушчах работніцкіх і тымбольш — сялянскіх, для каторых усякая помач, а нават рада недаступна сяньня проста дзеля таго, што яна зьвязана з грашовымі выдаткамі. А дзе-ж грошы ў гэтай бядоты? Пры месцы і з вялікім націскам зазначыць трэба, як не апраўдалі надзеяў г. зв. «Касы Хворых», у каторыя п р ы м у с о в а пазаганяна работніцтва большасьці сучасных дзяржаў: і дорага яны абходзяцца і найчасьцей марна лечаць; пацьвердзіць гэта не адзін „ашчасьліўлены." Доказ гэта, што прымусам і сілай таго не дакажаш, што патрапіць сьвядомая воля агулу, грамады.

Коопэрацыя, што ўжо ахапіла сабой гандаль, крэдыт, рознаякую вытворчасьць, не астанавілася і прад забясьпячэньнем сваім сябрам таннай, скорай і дакладнай лекарскай апекі. Узьнікла такім чынам сумысная коопэрацыя, к о о п э р а ц ы я з д а р о ў я. Бацькаўшчынай гэтага віду коопэрацыі зьяўляецца Югаславія і туды сяньня зьяжджаюцца людзі з усіх старон, каб на месцы новую праяву жыцьця пазнаць, ацаніць. Мы пазволім тут сабе скарыстаць—мясцамі дасловна — з апісаньня гэткай коопэратывы польскага журналіста К. Вышамірскага у „Czasop. Spółdz. Roln." К. В-скі піша:

„..Югаслаўская дзяржава зварочвае вялікую ўвагу на здароўе вёскі. Але найлепшая нават праграма дзяржавы ня можа быць хутка зьдзейсьненай, хоць-бы дзеля нястачы грашэй. І тут вось зьяўляецца сэрбскі селянін, уроджаны коопэратар. Ня хоча чакаць, покуль прыйдзе да яго казна даваць некаторую помач, стаўляць „Дамы Здароўя" і г. д. Мусіў-бы доўга на гэта чакаць, а тымчасам цэлыя соткі вёсак аставаліся-б бяз лекараў, бяз лазьняў, вёска была-б пакінена на ласку і няласку прыватных лекараў і аптэк. Ня мог з гэтым пагадзіцца сялянскі сын **Д-р Гаўрыла Койіч.** Ён першы ў Сэрбіі*) бун-

*) Сэрбія — гэта адна з трох складовых суча-стак сучхснай Югаславіі, у каторую, акрамя Сэрбіі, ўваходзяць яшчэ Харвацыя і Славэнія.—рэд. „С—чы."

Z presy.

„Miadźviedžaja prysłuha“.

Pryniać treba za ahulnaviedamaje, što takoje jość „miadźviedžaja prysłuha“. Voś-ža hetkuju „prysłuhu“ dla kooperacyi zrabiła anahdaj z pryčyny „Dnia Kooperacyi“ „Беларуская Газэта“ (№ 3), unosiačy ŭ adziny moža siahońnia akord biełaruskaj publičnaj dumku, jaki da apošniaha času zyčeŭ poŭnym suhałośsiem, ton čužy, falšyvy. „Бел. Газэта“ zrabiła pieršuju sprobu „ŭsadzić špicu ŭ kaleśnicu“ — pafarbavać ciažka zmontavanyja pačatki sroha apolityčnaj kooperatyŭnaj pracy ŭ koler palityčny i hetym samym rassadzić usiu spravu na miescy. Nia viedajem dahetul, ci heta stałasia praz niedahlad, ci z jakoj inšaj pryčyny i dziela taho tymčasam strymoŭvujemsia ad zaniaćcia stanovišča suproć hetaha jak-ni-jak vielmi sumnaha javišča. — Šćvierdzić tolki jašče raz musim, što dahetulašniaja naša linija była sroha apolityčnaj i takoj za ŭsiakuju canu astaniecca. Chto-ž-by pavažyŭsia hetu apolityčnaść raźbivać, toj chaj maje advahu pryniać na siabie za heta i adkaznaść.

K—r.

Niavyrazna pisanyja piśmy redakcyja „Samapomačy“ vykarystyvać nia moža. Pišecie vyrazna!

Paśla Konferencyi.

Končyłasia anahdaj (28 lipnia s. h.), a ŭłaściva „na niejki čas“ uhrazła ŭ ślapoj vulicy Suśvietnaja haspadarčaja konferencyja ŭ Londanie, jakaja tryvała tam ad 12 červienia i ŭ jakoj brała ŭčaście kala 2.000 (dźviuch tysiač) delehataŭ ad 66-cioch dziaržavaŭ. Nia treba dadavać, što kaštavała heta konferencyja hrubyja hrošy i ni da čoha nie pryviała. Najcikaviej adnak toje, što ŭ udaču hetaj konferencyi nichto amal nia vieryŭ, i adnak ŭsie tam siadzieli dy pieralivali z pustoha ŭ parožnaje. Tak ŭžo na śviecie viadziecca.

Na paradku dnia niedakončanaj konferencyi stajali try hałoŭnyja pytańni: stabilizacyja valut, padvyžka cenaŭ na pradukty i skasavańnie, abo abniženńie cła. — Pytańnie stabilizacyi valut było pieršym: na jaho natknułasia konferencyja i ab jaho raźbiłasia. Pačatki hetaha pytańnia siahajuć sasoŭ i pryčyn ranieješych. Hod z lišnim tamu nazad Anhlija abnižyła vartaść svaich hrašej, chočačy hetym uzmacnić svoj vyvaz i hetym samym dać pracu svaim-ža rabotnikam.

Z hetaha kroku anhielcy byli zdavoleny. Śladziŭ ich adnak zavidnym vokam amerykaniec Roosevelt i jak tolki dajšoŭ da prezydenskaj ułady (4.III.1933 h.), dyk zrabiŭ toje samaje. Heta znača jon, majučy poŭnaje pakryćcio papiarovych svaich hrašej (dolaraŭ) u załacie, ichnuju vartaść u paraŭnańni da załata abnižyŭ blizu na adnu tracinu: naprykład, kali

---

туецца проціў спэкулянства лекарскіх аплатаў, а таксама проціў таго, што лекары хочаць быць толькі ў местах, а 80% жыхарства, г. зн. сяляне, ня маюць магчымасьці карыстацца з хуткай лекарскай помачы. Д-р Койіч кінуў кліч: **Самі сяляне мусяць узяць справы здароўя свайго ў свае рукі.** У 1921 годзе сарганізаваў ён першую „Коопэратыву здароўя.“ Сягоньня гэтых коопэратываў у Сэрбіі ёсьць ужо 83.

„Коопэратывы гэтыя маюць даць сваім сябрам лекарскую помач, працідзеяць хваробам, а таксама пашыраць на вёсцы гыгіену і асьвету. Сябры ўносяць паі, а таксама плацяць месячныя складкі... Управа коопэратывы наймае лекараў, упраўляе маемасьцю і мае кантроль над цэласьцю прац.“

Далей К. В—скі апісвае дзьве такія коопэратывы.

Коопэратыва здароўя ў сяле Баняны існуе ўжо ад 1925 г. Спачатку належыла да яе 178 сяброў, сягоньня яна налічвае 404 сяброў. На аднаго сябру трэба ў сярэднім лічыць 6 асоб (сям'і). Коопэратыва абслугоўвуе тады ў сярэднім ў 6 разоў больш асоб, чым мае сяброў...

„Апісваная коопэратыва утрымоўвуе аднаго лекара і лекарку, каторыя атрымоўвуюць сталую пэнсію і абавязаны даваць лекарскія рады кожнаму, хто іх будзе жадаць. Сябры коопэратывы плацяць за параду па 10 дінараў (1 зл. 20 гр.); іншыя (нясябры) плацяць па 40 дінараў. Аплаты ад сяброў цалком ідуць у касу Коопэратывы, а ад нясябраў — палова для Коопэратывы, а палова для лекара. Лекары раз у месяц бясплатна аглядаюць усіх школьных дзяцей з тых вёсак, з каторых бацькі належаць да Коопэратывы Здароўя. Па пераглядзе дзяцей лекары радзяць бацьком як жывіць і лячыць дзяцей. Раз у год лекары абавязкава абходзяць усіх жыхараў свайго вокругу і на гэтай аснове робяць апісаньне памешканевых і здароўных варункаў кожнага сябры Коопэратывы. Знача, калі хворы прыйдзе да лекара, дык гэты ўжо знае варункі ягонага жыцьця: якую мае ваду да піцьця, якія вокны, колькі спальных ложак і г. д. Паза лякарствам дае лекар раду як паправіць недастаткі ў хаце, ці на панадворку, каторыя ад'емна ўплываюць на здароў'е жыхараў. Акрамя таго лекары раз у тыдзень вядуць перагляд цяжарных кабет, а таксама дзяцей да 1 году.

„Коопэратыва гэта выбудавала прыгожы коопэратыўны дом, у каторым ёсьць заля для лекарскіх прыняцьцяў, 2 пакоі для хво-

za 1 dolar pierš płacili 8 zł. i 90 hr., to
31.VII. s. h. płacili ŭžo tolki 6 zł. 54 hr. A byŭ
čas, što płacili ŭžo tolki 5 zł. 80 hr.

Jak budzie dalej — nichto nia viedaje.
Hetkaja niapeŭnaść, reč jasnaja, vielmi daku-
čaje tym, chto z dolaram tak ci hetak źviaza-
ny. A chto-ž siańnia z im nie źviazany? I dzie-
la taho šmat chto jechaŭ u Londan na konfe-
rencyju z nadziejaj, što ŭdasca supolna adha-
varyć Amerykancaŭ ad hetkaha abnižańnia
vartaści dolara i zabiaśpiečyć takim čynam
„valutovy mir". Adnak ašukalisia, bo ŭžo 3 lip-
nia prezydent Roosevelt zajaviŭ, što jamu —
dobra i tak, a pa druhich hałava jamu nie ba-
lić. Heta zajava ŭžo faktyčna rašyła ab losie
konferencyi, jakaja padzialiłasia na dva fronty:
za Amerykaj, a znača za zvabodaj abnižańnia
hrašej u paraŭnańni z ichnaj vartaściu da zo-
łata vykazałasia Anhlija, a suproć im staŭ
front dziaržavaŭ, jakija parašyli prytrymoŭvac-
ca za ŭsiakuju canu vartaści zołata; na čale
hetaha frontu stała Francyja, siudy-ž dałučy-
łasia i Polšč. Z hetym konferencyja raźjecha-
łasia: ci, dzie i kali źjedziecca jana ŭznoŭ —
trudna siahońnia adhadać. Trudna taksama ad-
hadać u katory bok pakociacca dalšyja pa-
dziei: ci „załaty" blok sapraŭdy ŭtrymaje sva-
ju valutu ad pataniеńnia (devaluacyi), ci nad-
vyška pataniеŭšych amerykanskich dolaraŭ
i anhielskich funtaŭ*) na ŭsich rynkach budzie
tak vialikaja, što paciahnie za saboj udoł
i hrošy tych dziaržaŭ, što ich siańnia dabra-
volna abnižać u vartaści jšče nia chočuć. Peŭ-
naj zatoje jość rożnica pamiž apuskańniem
vartaści hrašej tych dziaržaŭ, katoryja — jak
Ameryka — u kožny mament mohuć hetym
hrašam viarnuć ichnuju załatuju vartaść, bo
majuć dla hetych hrašej załatoje pakryćcio, —
a apuskańniem vartaści tych hrašej, dziaržavy
katorych hetkaha załatoha pakryćcia nia ma-
juć: u hetym apošnim vypadku raz kranutaja
z miesca vartaść hrašej moža skacicca ŭ pro-
paść, ciahnučy za saboj ślozy i praklon če-
snych aščadnikaŭ.

Hetak spravy siańnia stajać. Devaluacyja
nam u Polščy tymčasam biespasiaredna jašče
nie pahražaje. Varta adnak zahlanuć u vočy
hetaj mahčymaści bližej. — Cikava nasampie-
rad adciemić, što za devaluacyju chapajucca
siańnia tyja dziaržavy (nia ŭsie!), hrošy kato-
rych nie skałychnulisia ŭ svajej vartaści pad-
čas i paśla vajny. Tyja-ž uznoŭ dziaržavy, ja-
kija heta „dabradziejstva" pieražyli, stajać sia-
hońnia prociŭ jaho. Dapuścim na chvilu ad-
nak, što chvala abiascenivańnia (devaluacyi)
zaharnuła i Polšč. Što atrymoŭvujecca?

Pieršaje — moža i najvažniejšaje — nia-
ma tut tej peŭnaści, jakaja-b pazvalała — jak
Amerycy — abiascenivańnie daviaści da peŭ-
naj hranicy i na joj zatrymacca, bo... niacika-
va staić sprava z pakryćciom zołata. A dalej?
Tyja, chto panabirali pazyčki, ciešać siabie na-
dziejaj, što pry devaluacyi zmahli-b ich **l o h k a**
spłacić. Ryzykoŭnaja heta „zdabyča", nie ha-

*) hetak nazyvajucca anhielskija hrošy.

рых, 1 пакой для палажніц..., заля адчытовая,
пакой на бібліятэку і чытальню, прышніц,
дзе раз у тыдзень бясплатна мыюцца ўсе
школьныя дзеці, ёсьць так-жа спэцыяльная
кухня, заля для кухарскіх курсаў, памешкань-
ні для лекараў і аптэка"...

Сяляне адзываюцца аб сваей коопэра-
тыве здароўя гэтак: „Наша Коопэратыва, гэ-
та наша наймілейшае дзіця. Мы тут усё са-
мі рабілі: вазілі пясок, цэглу, бялілі і г. д.
А лекары нашы гэта „анелы-храніцелі!" Яны
не зацікаўлены ў тым, каб нас якнайбольш
хварэла... У Коопэратыўным Доме ў Банянах
ёсьць свая аптэка, у каторай сябры даста-
юць лякарства на 30% таней...

„...Коопэратыва Здароўя ўжо даволі
шырака і глыбака закаранілася ў душы вёс-
кі. Вядзецца проці іх аднак і барацьба. Вай-
на йдзе на два фронты: з боку лекараў і з
боку прыватных аптэкаў. Лекарская Палата
на адным з сваіх паседжаньняў вынесла на-
ват рэзалюцыю, што кожнага лекара, які зго-
дзіцца вясьці ахвярную працу ў сялянскіх
коопэратывах, выкіне з саюзу. Аптэкары,
каторыя зараблялі вагромністыя, нікім некан-
траляваныя сумы, палажылі шмат грошай на
вайну з аптэкамі коопэратыўнымі... Аднак
сялянскія коопэратыўныя лекары, гарачыя
патрыёты і праўдзівыя місіянэры падняцьця
стану здароўя вёскі, а таксама сяляне—ко-
опэратары не перастава́лі працаваць і ся-
гоньня маюць ужо сваю цэнтральную аптэку,
а па вёсках паасобныя коопэратывы маюць
53 аптэкі; ёсьць надзея, што ў хуткім часе
ўсе коопэратывы будуць мець свае аптэкі.

„Урэшце — піша К. В—скі—мушу ска-
заць, што так харошай працы, так ідэальных
лекараў і так дабраных коопэратараў не
спатыкаў я ані ў Даніі, ані ў Чэхаславаччы-
не, ані ў Польшчы. Югаславія у гэтай працы
ёсьць узорам для цэлай Эўропы."

Харошае гэта і сапраўды завіднае па-
сьведчаньне для находчывасьці і працы на-
шых паўдзённых братоў — югаславян. Вар-
та, каб гэтым сьветлым прыкладам зацікаві-
ліся і беларускія як лекары, так коопэрата-
ры і ўсё грамадзянства, бо і наша беларус-
кая вёска велькі патрабуе лекарскай апекі.
Даць-жа нам гэтага ніхто ня дасьць — доб-
ра будзе, каб толькі ня было перашкод ў гэ-
так сьветлай справе самапомачы.

Д-р Б. Ш.

voračy ŭžo susim tut ab nieetyčnaści bahačeńnia čužoju m jemaściu. Ale dapuścim, što i heta stałasia i daŭhi paspłačyvany: što dalej? A voś: spačatku, praŭda, padymiecca cana na pradukty — ziemlarobskija i pramysłovyja,— ale paśla nastanie ŭznoŭ niedachop hraša, jakoha nieadkul budzie dastać na spłatu navat źmienšanych zabaviazańniaŭ (daŭhoŭ) i tady moža nastać apošni ŭdar — kaniešnaść pradažy apošniaha, pradažy ziamli. Što heta moža być, ab hetym śviedčyć niadaŭniaja pavajennaja sapraŭdnaść: vioska paspłačyvała pa vajnie daŭhi ŭ zdevaluavanaj (abiascenienaj) valucie i, vykarystaŭšy paru mahčymych hadoŭ, uznoŭ tak zadoŭžyłasia, što siahońnia nia ŭ siłach spłačyvać nia tolki pazyčanaj sumy, ale navat umoŭlenych pracentaŭ. I hetyja voś daŭžniki siańnia ŭznoŭ čakajuć — i z hetym nia skryvajucca — na abiascenivańnie hrašej. Ci hetaha dačakajucca, — nia viedama. Viedama tolki, što hetkim daŭžnikom bolš nichto hrašej pažyčać nie zachoča, a ŭsiu volnuju ci ŭžo pad załoh ziamli pazyčanuju hatoŭku vykarystaje na vykup hetaje-ž ziamli. Hetak ziamla stanie pierachadzić z ruk sialanstva ŭ ruki spekulantaŭ.

A pamahła-b im da hetaha devaluacyja hrašej. — Vidać z hetaha, što karyści z devaluacyi nadta ryzykoŭnyja, a niebiaśpieka dla našaha sialanstva prosta hroznaja. Bo niama chiba dla jaho ničoha horšaha, jak dumka vyzbycca za daŭhi rodnaha kuta, rodnaha pola. Vialikaja tut strata była-b pryvatna-haspadarčaja i nieabličalnaja — narodnaja, bo što-ž stałasia-b z narodam, kali los vykinie jaho z rodnaha zahonu?

— *ver.*

Konfiskata „SAMAPOMAČY“.

Z rasparadžeńnia Vilenskaha Haradzkoha Starasty z dnia 4 žniŭnia s. h. skonfiskavany Nr. 7—8 „Samapomačy“ za m-cy lipień-žnivień 1933 h. za staćciu „Pierad pačatkam školnaha hodu“.

U hetym numary 9-10 źmiaščajem usio, što ŭcaleła ad konfiskaty z numaru papiaredniaha.

RED. „SAMAPOMAČY“.

Kooperatyŭnyja naviny.

Mižnarodnaja kooperatyŭnaja kon-ferencyja ŭ Bazeli adbyłasia 9 i 10 červienia U rezalucyi pryniataj konferencyjaj pieršy raz ad času za-snavańnia Mižn. Koop. Sajuzu pryniaty pad uvahu i da-mahańni sielska-haspadarčaj kooperacyi, pobač z dama-hańniami kooperacyi spažyvieckaj.

50-yja ŭhodki śmierci H. Schulze-Delitzsch, niemca, zakładčyka pieršych kredytovych kooperatyvaŭ typu haradzkoha, vypadajuć sioleta. H. Sch.-D. jość apračа taho faktyčnym aŭtoram pieršaha kooperatyŭ-naha zakonu ŭ Prusii z dnia 27 sakavika 1867 h. Radziŭ-sia H. Sch.-D. 29.VIII.1808 h. a pam'or 29.IV.1883 h.

Žmiena kooperatyŭnaha zakonu ŭ Polščy ŭsio ž dyki maje nastupić. Jak padavali hazety, prajekt hetaj žmieny ŭžo blizu što hatoŭ. Dakančyvajecca tolki jšče apracavańnie taho miesca zakonu, dzie jon pa-stanaŭlaje ab kooperatyvach budaŭlanych i pamieškanio-vych. — Całašć zakonu, jak viedama, ahraničvaje sama-dziejnašć kooperacyi i ŭzmacniaje nadzor nad joju ŭładaŭ ahulnaj administracyi (palicyi). Nie biez značeńnia jość i praviedzienaja anahdaj žmiena na stanoviščy star-šyni — jon **naznačajecca** ministram finansaŭ — Kooperatyŭnaj Rady.

Сельская гаспадарка.

Як вывесьці мшыцу.

Мшыца гэта вельмі малая мушка, што размнажаючыся нязвычайна скора можа зьнішчыць соткі і тысячы садовых дрэваў і кустоў. Сёлета як-раз з усіх бакоў нашага краю надыходзяць весткі, што мшыца сапраўды ўжо панішчыла ўраджай у садох ды што пагражае гэтыя сады зьнішчыць дашчэнту. Дзеля гэтага разгледзім тут пару спосабаў, як трэба супроць мшыцы змагацца.

Найбольш пашыраным спосабам забіваньня мшыцаў ёсьць апырсківаньне нападзенага дрэва табачным адварам. Гэты адвар прыгатаўляецца гэтак: 400 грамаў (фунт) найгоршай табак (махоркі, або табачнага пылу) гатуецца праз 6—8 гадзін у 12 літрах*) вады. Гэткую вараніну цэдзяць праз чыстую парцянку, дадаюць яшчэ 24 літры (два вядры) вады і 125 грам шэрага мыла распушчанага прад тым у крысе гарачай вады. Прыгатаваным гэтак адварам спырсківаюцца тыя мясцы на дрэвах, дзе сядзяць мшыцы.

У шмат выпадках нішчаць мшыцаў у фруктовых садох і на варыве таксама пры помачы распушчанага ў цёплай вадзе самога толькі мыла: 400 грам (фунт) шэрага мыла на 12 літраў вады. — Нішчыць трэба мшыц не чакаючы, зразу як толькі яны паявяцца. Само скрапліваньне трэба паўтарыць са тры разы, у 2 тыднёвым одступе часу.

*) 12 літраў гэта вядро.

Да гэтай-жа мэты ўжываецца йшчэ і мыдляна-нафтовая мешаніна, якая прыгатуляецца гэтак: У 3-ох літрах гарачай вады распускаецца 100 грам мыла, стала перамешваючы шчоткай ці якім вехцем. Пасьля даліваецца па частках 600 грам нафты (карасіны), мяшаючы найменш кожныя 15 мінут. Да гэтай мешаніны, падобнай да рэдкай сьмятаны, даліваецца йшчэ 3 літры гарачай вады і 12 літраў (вядро) сьцюдзёнай. Гэтак прыгатаванай мешанінай можна таксама пакрапляць дрэвы супроць мшыцаў. Трэба памятаць толькі на дзьве рэчы: 1. скрапляньне мыдляна-нафтовай мешанінай можна рабіць толькі пры нявысокай тэмпэратуры паветра, 2. сама мешаніна мусіць быць сьвежай (не старэйшай аднэй гадзіны часу) і стала мяшанай, каб не аддзялілася нафта, каторая магла-б папарыць усё дрэва.

інж. Д. С.

За сярпом плуг.

Так ужо вядзецца ў нас, што чуць толькі зьбяруцца ў жменькі бедны ўраджай вузкіх шнюроў, як яны перамяняюцца ў „пасьбішча“ для згаладаўшай да поўсьмерці скаціны і інш. свойскай жывёлы. Кепска гэта, але да гэтага змушае нястача сапраўднага пасьбішча. І што-ж атрымоўвуецца? За пару дзён і гэта аржышча перамяняецца ў „пустыню“, на якой пачынае ўзноў усходзіць усякае выцерушанае пустазельле. І гэтак марнуецца поле да восені, — а ня раз астаецца незаараным і на зіму.

Інакш радзяць сабе ў нястачы пашы гаспадары краёў з высокай, як кажуць, земляробскай культурай. Там яны не пазваляюць вольнаму аржышчу стаяць і аднаго дня: снапы зараз-жа састаўляюцца ў копкі, а аржышча мелка заворываецца. Узаранае гэтак аржышча або зараз-жа — прыбаранаванае — абсейваецца якойсь пашнай расьцінай, або стаіць „на чорна“ да вострай зімавой воркі: у першым выпадку яно дае пашу ці зялёнае гнаеньне, у другім — поле „адпачывае“ і набірае сіл да вясьняных засеваў. У абодвух выпадках прарасшае ў аржышчы пустазельле мелкай воркай заворываецца і гіне. Да ўсяго гэтага трэба дадаць, што аржышча зразу мелка ўзаранае, увосені даецца добра пераараць на глыбока, а мароз гэту абробку дакончывае.

Але гдзе паша? — Вось-жа пашу запасіць сабе паступовы земляроб не з пустазельля, але з сумысьля дзеля гэтага засяванай мяшанкі. Надаецца да гэтага перадусім мяшанка азімай гэтак званай касматай вікі (vicia villosa) з жытам. На гэктар высейваецца 60-70 кг вікі і праз тыдні два, калі ўжо віка абыйдзе, у яе ўсейваецца 60 кг. жыта. Гэтая мяшанка дае вельмі раньнюю пашу, а каб паша была ўсьцяж сьвежай, мяшанка ня сечецца ўся адразу, але паступова, загонамі, праз тыдзень — два пасьля сябе. — Першы засеў трэба сеяць у нашым клімаце ўжо ў другой палове м-ца жніўня.

П ік

Жывакост касматы — добрая паша.

У папярэднім (5—6)нумары „Самапомачы“, у стацьці „Сьвірэпка і асот“, была гутарка аб тым, як шкодны, для яравых засеваў асабліва, рознае дзікое зельле. Там-жа зазначана было, што аднэй з перашкод дакладнага выгубленьня гэтага пустазельля ёсьць пракананьне значнага ліку нашых вясковых гаспадынь, што яны ня мелі-б чым карміць улетку парасят, калі-б ня было ў ярыне досыць сьвірэпкі ці інш. пустазельля. Ня можна сказаць, каб у гэтым пракананьні гаспадыняк ня было праўды. З другога боку аднак праўда і тое, што пустазельле ёсьць вельмі благім кормам, які ў дадатку каштуе вельмі і вельмі дорага. Выснавак з гэтага мусіць быць наступны: усякае пустазельле, а знача і сьвірэпку, трэба як найстараньней у час губіць, а на пракорм летні сьвіней і скаціны засяваць патрэбны кусок поля адпаведнай травой ці кармовай мяшанкай. Для сьвіней улетку вельмі адпаведным зьяўляецца касматы жывакост.

Паходзіць жывакост з Каўказу і да нас дастаўся праз Англію і Данію. Расьціна гэта трывалкая і вельмі лёгка размнажаючаяся. Ад раньняй вясны і да познай восені дае ён шмат сачыстай — можа аж за сачыстай — пашы; няпераборлівы ў месцы і расьце ўсюды, за выняткам месц мокрых, або сусім сухіх. Ценю не баіцца, расьце дзеля гэтага на розных „клінох“ у садку, каля плоту і ўсюды там, дзе звычайна расьце крапіва, лебяда, лапухі. Расьце жывакост з карэньня і раз засаджаны расьце праз шмат гадоў, а лісьцё, раз сьцятае на корм, хутка ўзноў адрастае. Лісьцё жывакосту мае форму падаўгаватага элiпсу (яйца), паросшае валасьсём, шорсткае пры датыканьні, вельмі крухое. Корань жывакосту паверху рудаваты, а ўсярэдзіне белаваты, пускае расткі.

Размнажаецца жывакост з кораня двух ці трохлетней расьціны. Корань гэткі рэжацца на кускі па 5—7 сантымэтраў (тры пальцы) і садзіцца ў прыгатаваную зямлю на глыбку 5—8 см. У некаторых мясцох садзяць жывакост за плугам, як бульбу. Рады жывакосту не павінны быць гусьцейшымі, як паўмэтра (50 см). Звычайна садзіцца жывакост раньняй вясной — прымаразкаў не баіц-

ца — покуль у зямлі ёсьць яшчэ шмат вогкасьці. У першым годзе расьце ён яшчэ вельмі памалу і дае корм толькі ў другой палове лета. Наагул-жа за першае лета патрабуе жывакост вельмі шмат дагляду, каб магчы хутчэй разрасьціся і заглушыць усякае пустазельле. А і пазьней бывае ён удзячны за спульхненьне зямлі паміж радоў і за пагнаеньне. На другую вясну толькі дае ўжо жывакост шмат пашы, бо пазваляе на 4-5 разовы пакос.—Апрача веснавога высаджваньня жывакосту, знаюць яшчэ і высаджваньне летняе, а ўласьціва васеньняе — у м-цы жніўні: у гэткім разе вясной наступнага году жывакост вельмі разрастаецца.

Скармліваецца жывакост сьвіньмі ў сьвежым стане, як сьвежа-зялёная сечка.

С. Б.—і.

Саліць ці не саліць?

Дакучлівыя дажджы сёлетняга лета змушаюць гаспадароў-землеробаў хапацца кожнай магчымасьці, кожнага спосабу, які-б памог высушыць і захаваць сена і асабліва канюшыну. Адным з гэткіх спосабаў ёсьць саленьне, бо соль ня толькі дадае для пашы смаку, але і затрымоўвуе ў ёй усякае гніцьцё. Мова тут перадусім аб саленьні сена пры складаньні ў стагі ці ў гумне. Перасыпаецца яно тады сольлю, пры чым на кожныя 100 кілё (6 пудоў) сена мяркуецца 2 кілё солі.

Ёсьць апрача таго і іншы спосаб саленьня, даражэйшы, стасаваны аднак з добрым скуткам у тых краёх, дзе дажджы звычайна вельмі дакучаюць і дзе трэба стасаваць усё, што толькі памагае захаваць пашу ад загубы. Вось-жа ў гэткіх прыморскіх краёх соляць ня толькі прасохшае ўжо сена пры складаньні яго ў стагі, але робяць гэта нават покуль сена йшчэ ляжыць на пракосах на сенажаці. Пэўна-ж, што пры гэтым шмат і шмат солі выпаласківаецца ў зямлю. Але там, дзе йнакш гэтага сена захаваць няма як, там з дарагоўляю солі не рахуюцца. Гэтак у Францыі напрыклад рабілі і праз газэты абвесьцілі наступную пробу:

Скошанае сена праз дзень (24 гадзіны) ляжала ў пракосах і калі яно зьвяла, дык на 800 клг. сена было пасыпана 12 клг. солі. Па двух днях (48 гадзінах) недасушанае гэта сена было зложана ў стог і сусім добра перахавалася.

Іншы выпадак: скошанае сена папала пад дождж. На другі дзень па касьбе было яно аднак пасолена, як і ў першым выпадку, і дзякуючы гэтаму пралежыла паўтраця тыдня сусім ня псуючыся, падчас калі разам ляжаўшае сена, але ня соленае, згніло да астатку.—Гаспадарскі розум дзеля гэта дыхтуе як найшырэй ужываць солі дзеля захаваньня пашы ад гніцьця там, дзе іншага на гэта спосабу ўжо няма. Ужываць да гэтага трэба таннай **п а ш н а й** солі (sól pastevna), цана якой і сягоньня нават даволі нізкая, бо выносіць усяго паўшаста (5 з паловай)граша за кілё. Пры звычайнай знача порцыі (2 кілё солі на 100 кілё сена) кошт гэткай консэрвацыі выносіў-бы 11 грашоў кожныя 200 кілё сена, або каля $8^1/_2$ граша на 1 беркавец. Кошты невялікія, а паша ня толькі захоўвуецца ад псуцьця і робіцца смачнейшай, але нават і пажыўнейшай.

А. К.

АБАРОНА АД МОЛЯЎ.

Улетку молі нападаюць асабліва на суконную адзежу і кажухі і псуюць іх. Абарона палягаціме на гэтым: адзежу перадусім трэба добра праветрыць, а кажухі — перачасаць шчоткай пад волас. Пасьля адзежу лёгка спырсківаецца сьпірытусам, налітым прад пару днямі на тоўчаны турэцкі перац і крыху пратоўшчанага (тлустага) камфору. Гэта настойка ставіцца на пару дзён у цёплае мейсца, покуль не распусьціцца камфор. Як гэта станецца, сьпірытус з настойкі зьліваецца і ім спырсківаецца адзежа, катарая пасьля гэтага пракладаецца йшчэ газэтамі, спырсканымі звычайнай тэрпэнтынай. Гэтак прыгатаваную адзежу завіваюць у посьцелкі нацёртыя цьвёрдым мылам, засуваюць у густы мех і хаваюць у шчыльна замкнёную скрыню, прад зачыненьнем каторай, пад века, насыпаецца найтанейшая махорка.

Беларускія коопэратывы павінны апісываць сваё жыцьцё на бачынах САМАПОМАЧЫ.

Гаспадарчая хроніка.

Б а л т ы ц к а - б е л а м о р с к і к а н а л — збудавалі Саветы сіламі „салавецкіх катаржнікаў" і адчынілі ўжо анагдай для руху. Канал гэты доўгі 227 кілёмэтраў быў выкапаны за 21 месяц часу і дае магчымасьць праехаць з Балтыцкага ў Белае мора за 6 дзён часу, падчас калі дагэтуль трэба было на гэта аж 17 дзён (кругом каля Скандынавіі).

Для арыентацыі трэба зазначыць, што будова Суэзскага каналу ў 164 клм. трывала 10 гадоў, а Панамскага ў 81 клм. — 11 гадоў.

Балтыцка-беламорскі канал будзе мець для савецкай гаспадаркі вялікае значэньне. Што каштаваў ён бязлікіх ахвяр людзкога жыцьця, аб гэтым лішне ўспамінаць, бо людзкое жыцьцё ў бальшавікоў цэніцца найтаней.

Redaktar-Vydaviec inž. A. KLIMOVIČ.
Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja 1—3.

Досыць пала там і ахвяр беларускіх і то — пала дарма, нізашто. Ня было-б гэтага, калі-б беларусы мелі сваю дзяржаву і для яе працавалі.

— Надзвычайная дань з маемасьці ў Польшчы наложана дня 15 ліпня с. г. Наказы будуць разасланыя да 15 верасьня і ад іх няма куды адклікацца. — Польскія вайсковыя асаднікі на беларускіх землях гэтай дані плаціць ня будуць, калі яны „малазямельныя“, г. зн. калі ня маюць больш як 45 гэктараў зямлі.

— Дэфіцыт Польшчы за м-ц чэрвень с. г. 22 з паловай мільёнаў зл.

У ВІЛЬНІ.

III. Паўночны Кірмаш у Вільні і Льнярская Выстаўка пачынаюцца 26 жніўня і патрываюць да 10 верасьня с. г.

Цэны на грошы. 31 ліпня с. г. за папяровы доляр плацілі 6 зл. 54 гр., а за рубель золатам — 4 зл. 81 гр.

ЦЭНЫ Ў ВІЛЬНІ

паводле нотаваньняў Віленскай збажжова-таварнай і льнярскай бурсы з 31.VII.33 г. за 100 кілё; тавар сярэдняй якасьці.

Жыта мяшанае — ад 23 да 24 зл.; пшаніца мяшаная — ад — да — зл.; ячмень на крупы — ад 18.00 да — зл.; авёс — ад — да 14.00; мука жытняя 55 прац. — ад 36.00 да — зл.; мука жытняя 65 прац. — ад 31.00 да — зл.; мука разовая — ад 27.00 да — зл.; мука сітняя — 27.00 зл.; мука пшонная 0000 — 57.00 да — зл.; крупы грэчныя 1/1 паленыя — 37.00 да — зл.; пансак ячменны № 3 — 38.00 — зл.; вотрубы жытнія — 11.00; вотрубы пшанічныя — 12.00 — зл.; грэчка —; фасоля белая —; крупы аўсяныя — 51.

Лён (экспортны гуртам за 1.000 кілё на станцыі нагрузкі): лён трапаны Валожынскі — 1299.- — 1342.30; трапаны Друйскі — 1104.15 — 1147.45; трапаны Докшыцкі — 1234.50—1277.35; кудзеля Горадзенская — 1158.28—1179.93.

ШУКАЕЦЕ ПРАЦЫ?

У Рэдакцыі «Самапомачы» ёсьць шмат адрэсоў беларусаў-спэцыялістаў з розных галін жыцьця. — Абавязкам кожнага беларуса ёсьць свае справы паручаць выконваць сваімжа людзям. Рэдакцыя «Самапомачы» прапануе і на далей свае ўслугі як для тых, хто гэткай працы шукае, так і для тых, хто з яе мусіць карыстацца.

На ўсякія запыты пісьмом трэба далучаць на адказ паштовую марку.

Рэдакцыя „Самапомачы.“

Увага! — — ЗЬМЕНА АДРЭСУ! — — Увага!

Усе беларускія арганізацыі і інстытуцыі, што дагэтуль мясьціліся ў Вільні пры вул. Людвісарскай 1—19 (Бел. Нац. Камітэт, Бел. Інстытут Гаспадаркі і Культуры, Ц. К.-Б. Х. Д., рэд. „Бел. Крыніцы“, „Studenskaj Trybuny“ і інш.), а так-жа тыя, што мясьціліся пры вул. Завальнай 6—10 (Бел. друкарня ім. Фр. Скарыны, Бел. Кнігарня “Пагоня“, рэд. „Шляху Моладзі“ і інш.) —

ад 1-га жніўня с. г.

пераносяцца ў новае памешканьне ў Вільні пры вул. Завальнай 1.

(напроціў быўшага памешканьня беларускай друкарні).

IOK.

Pierasyłka apłačana ryčałtam.

CANA NUMARU 40 HRAŠOŬ